

Streszczenie rozprawy doktorskiej mgr Agaty Opalskiej
pt. *Przeszukanie – problematyka prawnokryminalistyczna*

Przeszukanie jest czynnością regulowaną przede wszystkim przepisami Kodeksu postępowania karnego, wobec czego naruszenie czy też niestosowanie się do wskazanych tam zasad wiąże się z określonymi konsekwencjami prawnymi. Ponadto czynność ta, oprócz waloru wykrywczo-dowodowego, charakteryzuje się elementem przymusu procesowego. Omawiane zagadnienie ma istotne znaczenie nie tylko z punktu widzenia doktryny, ale przede wszystkim praktyki. Przeszukanie jest czynnością kontrowersyjną, bowiem z jednej strony umożliwia zdobycie cennych, z punktu widzenia postępowania karnego, dowodów w sprawie, a z drugiej strony jawnie wkracza w sferę praw i wolności zagwarantowanych jednostce w Konstytucji. Niewiele jest źródeł odnoszących się w sposób kompleksowy do przeszukania, zatem głównym celem niniejszej pracy było ukazanie zarówno procesowych jak i kryminalistycznych aspektów tejże czynności.

Metody badawcze, które wykorzystano w pracy to przede wszystkim metoda prawnodogmatyczna oraz prawnoporównawcza. Polegały one na wnikliwym studiowaniu literatury prawniczej, kryminalistycznej oraz psychologicznej, a także na analizie aktów prawnych i źródeł obowiązujących zarówno w Polsce, jak i w innych systemach prawnych oraz źródeł o historycznym już charakterze. Analizie poddane zostały regulacje obowiązujące w Rosji, Francji, Stanach Zjednoczonych i Arabii Saudyjskiej. W pracy odnaleźć można szereg odniesień do przepisów proceduralnych oraz praktyki w zakresie przeszukania w Federacji Rosyjskiej. Było to spowodowane faktem, iż rosyjska literatura fachowa opisuje tę czynność w sposób najbardziej pełny i precyzyjny. Kolejną metodą badawczą były badania aktowe, tj. badanie akt spraw karnych, w których dokonano przeszukania. Badania przeprowadzone zostały w Sądzie Rejonowym w Olsztynie, Sądzie Rejonowym w Mławie oraz Sądzie Rejonowym w Biskupcu. Okresem badawczym zostały objęte sprawy o przestępstwa kryminalne popełnione w latach 2006-2015, zakończone prawomocnym wyrokiem. Przeprowadzona została również ankieta skierowana do organów uprawnionych do dokonania przedmiotowej czynności procesowej – tj. do funkcjonariuszy Policji z województwa warmińsko – mazurskiego oraz mazowieckiego. Podstawowym celem przeprowadzenia wskazanych badań było uzyskanie informacji od osób, które posiadają bogate doświadczenie w zakresie prowadzenia przeszukania, uwzględniając sposób dokumentowania rzeczowej

czynności. Prowadzono również rozmowy oraz konsultacje z prokuratorami w przedmiotowym zakresie.

Praca składa się z siedmiu rozdziałów poprzedzonych stosownym wprowadzeniem. Opracowanie zawiera charakterystykę przeszukania od czasów antycznych po czasy współczesne, a także – jak wspomniano wcześniej – analizę tejże czynności w kontekście różnych systemów prawnych, tj. Federacji Rosyjskiej, Stanów Zjednoczonych, Francji i Arabii Saudyjskiej. Omówione zostały kwestie terminologiczne, podstawy prawne, formalne oraz faktyczne, a także podobieństwa i różnice pomiędzy przeszukaniem a czynnościami podobnymi (m.in. kontrolą osobistą). Scharakteryzowane zostały organy uprawnione do dokonania przeszukania oraz omówiono kwestie związane z zażaleniem na postanowienia dotyczące przeszukania. W pracy opisane zostały także kwestie dotyczące przygotowania przedmiotowej czynności. Wskazano zatem źródła informacji uzasadniające przeszukanie z uwzględnieniem wyników badań aktowych oraz dokonano charakterystyki czynności przygotowawczych oraz operacyjno – rozpoznawczych, co pozwoliło sformułować wniosek, iż czynności te (pomimo pozaprocesowego charakteru) istotnie przyczyniają się do uzyskania prawidłowego przebiegu czynności. Opracowanie zawiera klasyfikację przeszukań z uwzględnieniem rodzajów oraz typów. Wśród rodzajów wyróżniono przeszukiwanie pomieszczeń (mieszkalnych i gospodarczych oraz urzędowych), przeszukiwanie osób (tj. ciała osoby, odzieży należącej do osoby, oraz narządów), przeszukiwanie rzeczy (w tym przeszukiwanie bagażu, pojazdów, systemów komputerowych) oraz przeszukiwanie terenu otwartego. Z kolei do typów zaliczone zostało przeszukiwanie przygotowane i zaplanowane oraz bezpośrednie. Niebagatelne znaczenie miały także zagadnienia związane z taktyką i techniką prowadzenia przeszukania (z uwzględnieniem wejścia i realizacji czynności, a także jej dokumentowania). Opisane zostały metody przeszukania pomieszczeń, informacje dotyczące sposobów ukrywania przedmiotów, postępowanie z przedmiotami znalezionymi podczas przeszukania oraz postępowanie z dokumentacją stanowiącą tajemnicę. Badania aktowe wykorzystane zostały przy opisie relacji występującej między przeszukaniem a innymi (wybranymi) czynnościami procesowymi. W pracy doktorskiej poświęcono także rozdział, w którym zaprezentowano przeszukiwanie w kontekście badań praktyki. Uwzględniono także zagadnienia etyczne i kwestie odpowiedzialności za wyrządzone przeszukaniem szkody. Z kolei precyzyjna analiza zgromadzonego materiału badawczego umożliwiła określenie wartości dowodowej przedmiotowej czynności w toku postępowania karnego.

Praca zwieńczona została stosownymi wnioskami wynikającymi z precyzyjnego studiowania książek, orzecznictwa, analizy aktów prawnych oraz źródeł obowiązujących w Polsce i innych systemach prawnych. Niebagatelne znaczenie miały także wnioski nasuwające się po wykonaniu badań aktowych oraz ankiety skierowanej do funkcjonariuszy Policji. Wskazane powyżej działania umożliwiły weryfikację teorii w praktyce, co z kolei przyczyniło się do właściwego ujęcia aspektów procesowo-kryminalistycznych czynności przeszukania w niniejszej pracy, a to było jej podstawowym założeniem.